

Les migracions de l'entorn urbà al rural: un fenomen minoritari, però creixent

- S'estima que, com a mínim, els propers 5 anys, gairebé unes 70.000 persones migraran d'àrees urbanes de la regió metropolitana de Barcelona a àrees semidenses o rurals. Són el 30% de les que tenen previst canviar de municipi de residència.
- L'any 2021, un 10% dels canvis residencials que es van produir a les ciutats catalanes van tenir com a destí àrees rurals.
- Les migracions de l'entorn urbà al rural es van accelerar amb la pandèmia de la COVID-19, s'han mantingut a l'alça el primer any postpandèmic i es preveu que continuïn a un nivell elevat els propers anys.
- Es tracta predominantment de famílies joves que busquen millorar l'habitatge i l'entorn residencial.

L'estudi **"Rural i Urbà: migracions, entorn residencial i estructures d'oportunitat"**, desenvolupat per l'Institut Metròpoli per encàrrec del Pla Estratègic Metropolità de Barcelona (PEMB), l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA) i l'Associació Catalana de Municipis (ACM), revela que durant els darrers anys, la població que abandona la ciutat per anar a viure a àrees rurals s'ha incrementat a Catalunya.

Precisament, l'objectiu d'aquesta explotació específica d'algunes de les enquestes que elabora l'Institut Metròpoli és el d'analitzar el potencial de desplaçaments residencials entre grans ciutats i àrees rurals i petits municipis, i s'emmarca en els treballs que comparteixen les tres institucions que l'han encarregat, PEMB, ARCA i ACM, al voltant de la confluència entre l'Agenda Rural de Catalunya i el Compromís Metropolità 2030 per aconseguir un desenvolupament més equilibrat entre el món urbà i el rural.

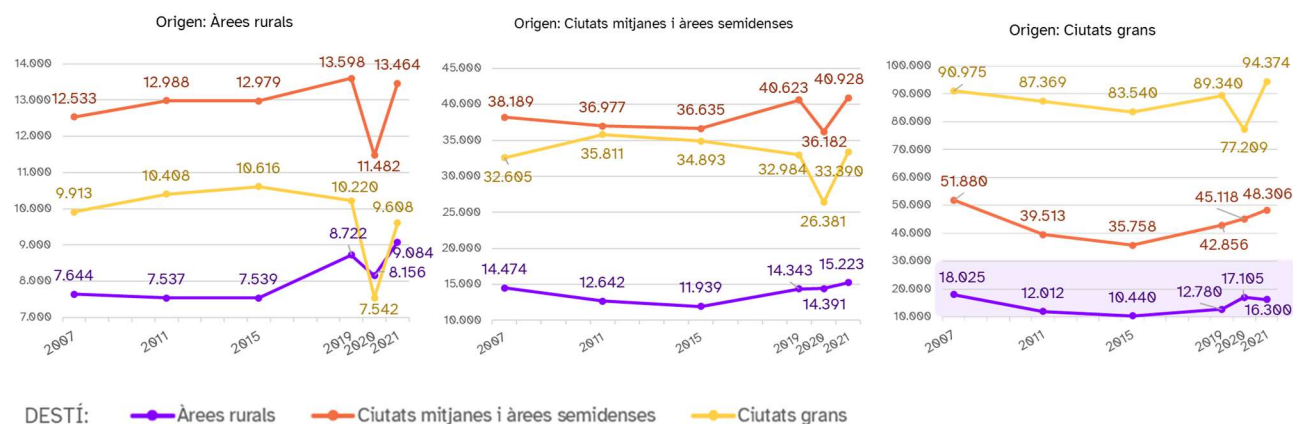
Segons les Estadístiques de Variacions Residencials, **l'any 2021 es van registrar 16.300 migracions d'aquest tipus, gairebé 4.000 més que el 2019 i 6.000 més que el 2015**. El pic d'aquest fenomen va arribar amb la

pandèmia l'any 2020, amb 17.105 migracions, tot i que en un context anòmal, marcat pels confinaments, on es van produir nombrosos empadronaments temporals en segones residències.

No obstant això, i malgrat que es tracta d'un flux residencial molt minoritari —aproximadament, el 10% del conjunt de migracions que es produeixen a les ciutats grans—, els registres en el primer any postpandèmic s'han mantingut elevats. De fet, s'apropen als de 2007 (18.025 migracions urbà-rural), l'últim any del darrer boom immobiliari que es va caracteritzar per un intens procés de suburbanització, particularment a la regió metropolitana de Barcelona, la qual va estar acompanyada d'una gran producció d'habitatge en àrees perifèriques de baixa densitat. Ara, en canvi, no hi ha aquesta pulsio de producció immobiliària.

Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal segons el grau d'urbanització del municipi d'origen i de destí. Nombre de moviments residencials interns a Catalunya. Catalunya, 2007-2021.

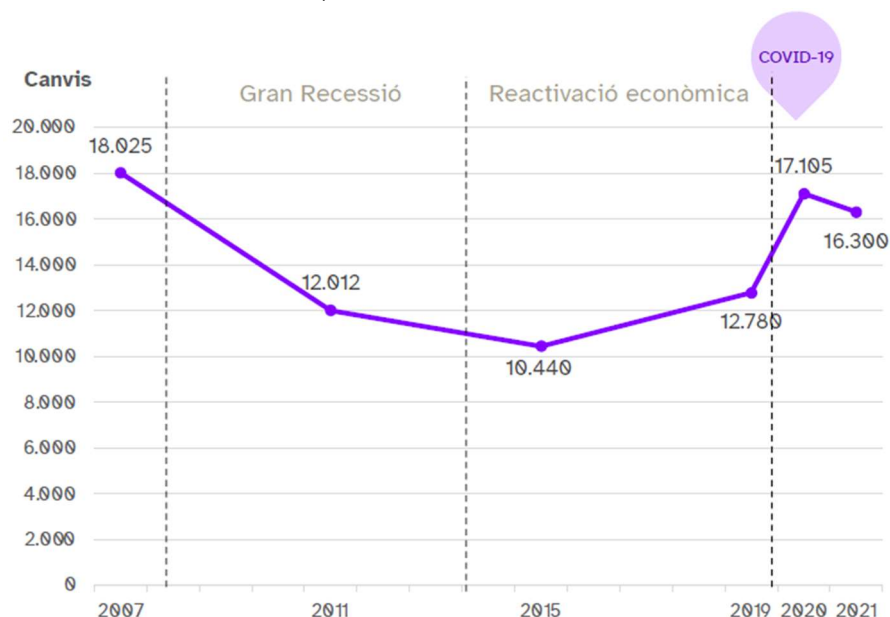
Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

El pes que tenen aquests canvis residencials en les àrees rurals és important. **L'any 2021, el 40,1% de les altes padronals que es van realitzar en àrees rurals de Catalunya provenien de ciutats grans, 5 punts més que l'any 2019.** En la mateixa línia, segons les dades analitzades, **durant els darrers anys el saldo migratori de les àrees rurals i semidenses ha estat clarament positiu, mentre que el de les ciutats grans ha estat negatiu.** Això, tenint en compte només els canvis residencials intermunicipals interns de Catalunya. A més, una altra qüestió rellevant és que són les àrees rurals més properes a les ciutats grans les que reben més població d'origen urbà. Precisament, aquest patró es va diluir lleugerament l'any 2020, quan es detecta una major associació dels canvis urbà-rural amb la presència de segones residències a les àrees d'acollida.

Evolució del trànsit urbà-rural. Nombre de moviments residencials interns a Catalunya. Catalunya, 2007-2021.

Font: INE, Estadística de variacions residencials, 2007-2021.

Un focus en la regió metropolitana de Barcelona

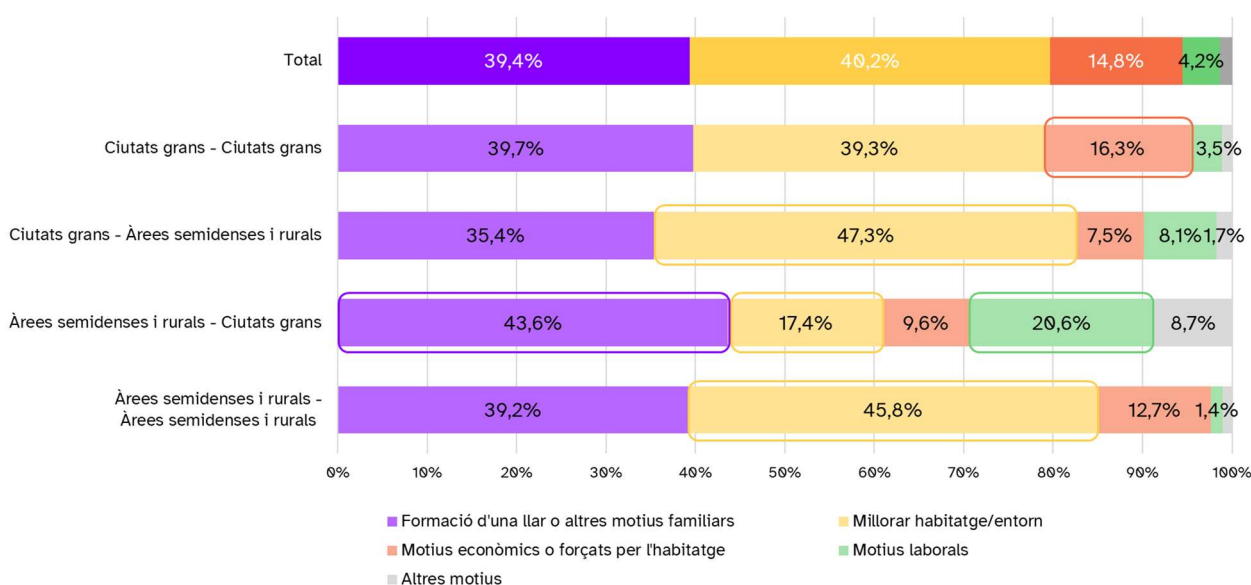
A la regió metropolitana de Barcelona la tendència és similar, però la rellevància d'aquest flux residencial és encara menor. En aquest cas, només el 2,4 % del conjunt de migracions urbanes que es van produir l'any 2021 dins de la regió metropolitana de Barcelona van seguir aquest patró urbà-rural. En total, van ser 2.659, mentre que el 2019 es van registrar 2.403 i el 2015 1.802. La població que realitza aquest tipus de canvis residencials és majoritàriament autòctona (88,5 %), amb una edat mitjana de 36 anys, la qual cosa invita a pensar en famílies joves.

Segons l'Enquesta de cohesió urbana (ECURB), elaborada per l'Institut Metròpoli, gairebé la meitat de la població que abandona la ciutat per anar a viure a àrees semidenses i rurals ho fa principalment per millorar l'habitatge i/o de l'entorn residencial (47,3 %). Un 35,4 % ho fa per formar una llar o altres motius familiars i, de manera menys freqüent, un 8,1 % per motius laborals i un 7,5 % per motius econòmics o forçats relacionats amb l'habitatge.

A partir de l'ECURB, s'estima també que, com a mínim, entre 2023 i 2027, a la regió metropolitana de Barcelona, gairebé unes 70.000 persones migraran d'àrees urbanes a àrees semidenses o rurals (51.000 dins de la mateixa regió metropolitana i 18.000 a un municipi de la resta de Catalunya). Tanmateix, hi ha molta més població que, si pogués, ho faria. L'any 2022, unes 250.000 persones residents a ciutats grans de la regió metropolitana de Barcelona, si poguessin escollir, viurien a municipis més petits, semidensos o rurals.

Motius de la mobilitat residencial segons el tipus de trànsit. Població de 16 anys i més que ha canviat d'habitatge. Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

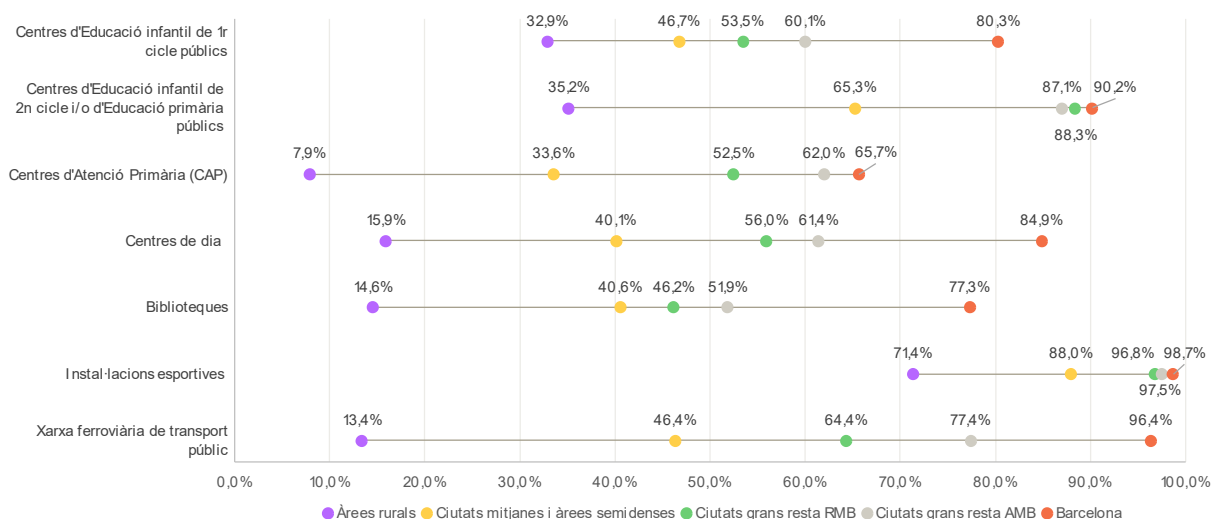

Viure fora de la ciutat: la situació residencial a les àrees semidenses i rurals

A les àrees semidenses i rurals de la regió metropolitana de Barcelona, la gran majoria de la població és propietària del seu habitatge (80,1 %) i la satisfacció amb l'habitatge i amb l'entorn residencial és més elevada si es compara amb les ciutats grans. En canvi, les àrees semidenses i rurals, presenten una cobertura de serveis i d'equipaments clarament inferior, en termes de proximitat, a la de les àrees urbanes. Especialment pel que fa als Centres d'Atenció Primària (CAP) (només un 7,9 % dels residents en àrees semidenses i rurals en disposen d'un a menys de 500 metres), a la xarxa ferroviària de transport públic (13,4 %), a les biblioteques (14,6 %) i als centres de dia (15,9 %). No obstant això, l'únic servei que es valora negativament i que marca més diferències amb les àrees més urbanes, particularment amb el municipi de Barcelona, és la disponibilitat de transport públic. Per altra banda, l'equipament públic millor valorat arreu són les biblioteques públiques.

Proximitat als serveis i equipaments segons el grau d'urbanització (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2021.

Font: Institut Metròpoli a partir del Registre de Centres Docents (Departament d'Educació. Generalitat de Catalunya); Base de dades d'equipaments. (Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori. Generalitat de Catalunya); Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Valoració dels serveis i equipaments del barri/entorn residencial. Resultats expressats en mitjanes (escala de 0 a 10). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli: Enquesta de cohesió urbana 2022.

	Barcelona	Ciutats grans resta AMB	Ciutats grans resta RMB	Àrees semidenses i rurals	TOTAL RMB
Serveis sanitaris d'atenció primària	7,3	7,0	6,9	7,0	7,1
Centres d'ensenyament	7,8	7,9	7,9	8,1	7,9
Biblioteques públiques	8,2	8,4	8,3	8,3	8,3
Mercat	7,9	7,7	7,8	7,5	7,8
Equipaments esportius	7,7	7,8	7,7	7,6	7,7
Parc urbà	7,3	7,6	7,4	7,5	7,4
Parcs infantils	7,0	7,5	7,1	7,1	7,2
Equipaments d'oci i lleure	7,6	7,5	7,4	7,4	7,5
Casals d'avis/centres cívics	7,8	7,9	7,8	7,6	7,8
Transport públic	7,3	7,0	6,3	4,7	6,6

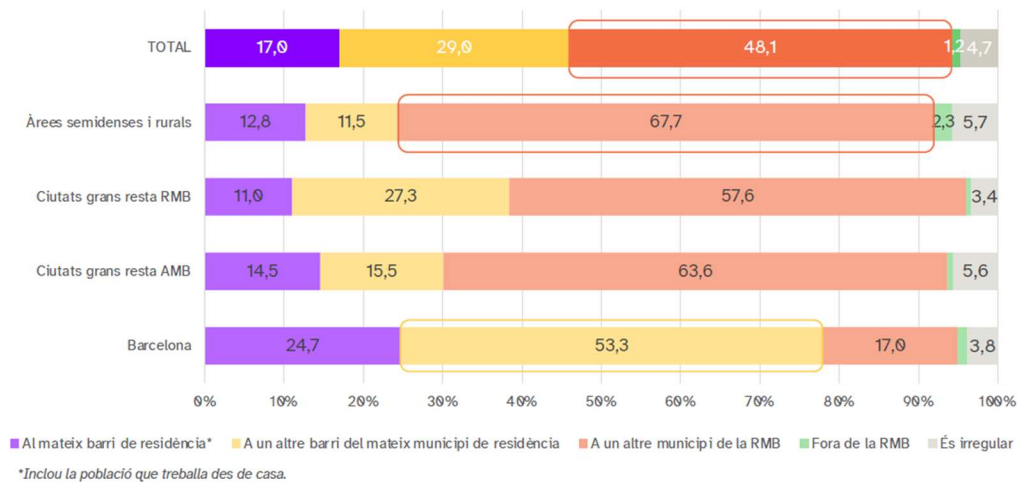
Un emplaçament que implica desplaçaments més distants amb poca cobertura de transport públic

El dèficit de l'oferta de transport públic en àrees rurals contrasta amb la necessitat de mobilitat quotidiana que mostra la població resident en àrees semidenses i rurals, on es tendeix a realitzar les activitats de manera més deslocalitzada que a les ciutats grans. Les diferències més importants que s'han observat han estat en relació amb la compra de vestit i calçat (56,2 %) i amb les activitats culturals (55,7 %). A la regió metropolitana de Barcelona, més de la meitat de la població resident en àrees semidenses i rurals realitza aquestes activitats fora del seu municipi de residència.

Però potser la més rellevant, per la seva quotidianitat, és la feina. Entre la població ocupada de les àrees semidenses i rurals, 2 de cada 3 persones treballen a un altre municipi de la regió metropolitana de Barcelona. Tanmateix, cal assenyalar que aquesta proporció també és elevada a les ciutats grans de les corones metropolitanes i s'associa al procés de metropolitització. Només la ciutat central presenta un patró significativament diferent, on la majoria de la població ocupada (53,3 %) treballa al mateix municipi de residència. Pel que fa al teletreball, també és més elevat al municipi de Barcelona (37,6 %), seguit de les àrees semidenses i rurals, però a una distància considerable (27,7 %).

Localització del lloc de treball segons àmbit de residència. Població ocupada de 16 anys i més (%). Regió metropolitana de Barcelona, 2022.

Font: Institut Metròpoli, Enquesta de cohesió urbana 2022.

En aquest sentit, la tendència a l'alça de les migracions urbà-rural constitueix una oportunitat per revitalitzar una part de les àrees rurals, especialment les que es troben més properes als nuclis urbans (i segurament també les millor connectades per la xarxa ferroviària o les vies ràpides). Ara bé, aquestes migracions comporten també una sèrie de riscos que cal assenyalar.

- En primer lloc, cal conèixer millor l'impacte que tenen o poden tenir aquestes arribades entre la població local, tant des del punt de vista dels preus de l'habitatge, com en relació amb els possibles conflictes de convivència que puguin aparèixer entre la població nouvinguda i la local.
- En segon lloc, els resultats d'aquest estudi alerten de la possible configuració d'aquestes àrees rurals com a municipis dormitori, contribuint a un model de mobilitat quotidiana poc sostenible.

La descentralització de l'activitat econòmica i cultural, la millora de l'oferta del transport públic i col·lectiu en àrees rurals i l'ampliació del teletreball sempre que sigui possible són aspectes claus per tal acompanyar aquest flux residencial urbà-rural de cara a reduir aquests riscos.

Enquesta de cohesió urbana (ECURB), 2022

[L'Enquesta de cohesió urbana \(ECURB\)](#) és una operació estadística que té per objectiu obtenir informació sobre aspectes relacionats amb la diferenciació residencial i la desigualtat urbana, així com sobre d'altres processos i dinàmiques de caràcter socioterritorial que estructurin la vida a la metròpoli. Les principals temàtiques que es cobreixen són: l'accessibilitat a l'habitatge, la valoració de l'entorn residencial proper,

els canvis residencials, la mobilitat quotidiana, l'ús del territori, la participació comunitària i les xarxes de suport. Pel que fa a la mobilitat residencial:

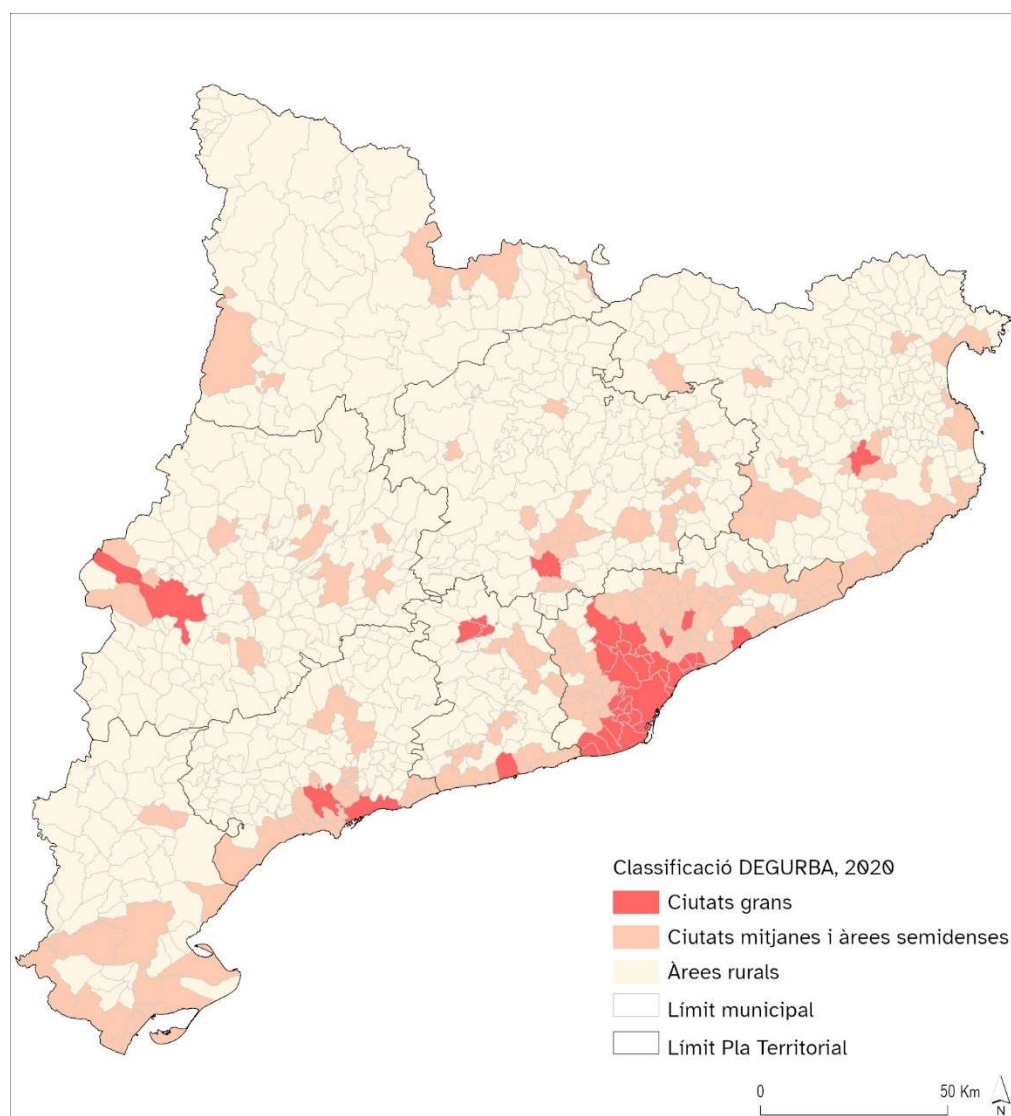
- Recull tant els canvis residencials intramunicipals com intermunicipals.
- Comptabilitza el nombre de persones que han realitzat algun canvi d'habitatge (si una persona ha canviat més d'una vegada en el període estudiat, només es comptabilitza una vegada).

Grau d'urbanització

El grau d'urbanització (DEGURBA) permet classificar el territori en el seu contínuum urbà-rural. En aquest estudi, s'ha utilitzat aquesta variable per a caracteritzar el territori aplicant la metodologia d'Eurostat 2020 (s'aplica la classificació de 2020 per a tots els anys analitzats).

Classificació dels municipis de Catalunya segons el grau d'urbanització.

Font: Eurostat: Classificació DEGURBA 2020.

Més informació:

Anna Oliva

Responsable de Comunicació

Institut Metròpoli

anna.oliva@uab.cat / 634614066